ואמר רחמנא איש [6]איש אתה צריך לחזור עליו אם יש לו גואלין ואם לאו קטן אי אתה צריך לחזור עליו בידוע שאין לו גואלין איתיביה אביי [1]איש אין לי אלא איש בן ט׳ שנים ויום אחד שראוי לביאה מניין ת״ל ואיש א״ל יש לו ואינו מוליד כתבואה שלא הביאה שליש דמי דבי חזקיה תנא [2]וכי יזיד איש איש מזיד ומזריע ואין קטן מזיד ומזריע א״ל רב מרדכי לרב אשי [3]מאי משמע דהאי מזיד לישנא דבשולי הוא דכתיב [3]ויזד יעקב נזיד [4]והא תנא דבי ר׳ ישמעאל [4]בן ולא אב היכי דמי אילימא דאיעבר בתר דאייתי שתי שערות ואוליד מקמי דלקיף זקן מי איכא שהות כולי האי והא א״ר כרוספדאי [2]כל ימיו של בן סורר ומורה אינו אלא ג׳ חדשים בלבד אלא לאו דאיעבר מקמי דלייתי שתי שערות ואוליד מקמיה דלקיף זקן וש״מ קטן מוליד לא לעולם דאיעבר בתר דאייתי שתי שערות ואוליד בתר דאקיף זקן ודקא קשיא דרבי כרוספדאי כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא בן ולא הראוי לקרותו אב גופא אמר ר׳ כרוספדאי א״ר שבתי כל ימיו של בן סורר ומורה אינן אלא ג׳ חדשים בלבד והאנן תנן משיביא שתי שערות ועד שיקיף זקן [2]הקיף זקן אע״ג דלא מלו ג׳ חדשים מלו ג׳ חדשים אע״ג דלא הקיף יתיב רבי יעקב מנהר פקוד קמיה דרבינא ויתיב וקאמר משמיה דרב הונא בריה דרב יהושע ש״מ מדרבי כרוספדאי א״ר שבתי יולדת לשבעה אין עוברה ניכר לשליש ימיה דאי ס״ד עוברה ניכר לשליש ימיה למה לי ג׳ בתרי ותילתא סגיא א״ל לעולם אימא לך [7]עוברה ניכר לשליש ימיה זיל בתר רובא אמרוה קמיה דרב הונא בריה דרב יהושע אמר ליה ובדיני נפשות מי אזלינן בתר רובא התורה אמרה [5]ושפטו העדה והצילו העדה ואת אמרת זיל בתר רובא אהדרוה קמיה דרבינא א״ל ובדיני נפשות לא אזלינן בתר רובא והתנן [8]אחד אומר בשנים בחדש ואחד אומר בג׳ עדותן קיימת שזה יודע בעיבורו של חדש וזה אינו יודע ואי ס״ד לא אמרינן זיל בתר רובא נימא הני דוקא קא מסהדי ואכחושי הוא דקא מכחשי אהדדי אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא ורובא דאינשי עבדי דטעו בעיבורא דירחא אמר רבי ירמיה מדפתי אף אנן נמי תנינא [9]בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה ואם בא עליה יבם קנאה וחייבין עליה משום אשת איש ומטמא את בועלה לטמא משכב התחתון כעליון נישאת לכהן אוכלת בתרומה בא עליה אחד מן הפסולין פסלה מן הכהונה ואם בא עליה אחד מכל העריות האמורות בתורה מומתין עליה והיא פטורה ואמאי

בידוע שאין לו גואלים. וא״ת דמשמע דקטן בידוע שאין לו גואלים משום דאינו מוליד וכן בפ׳ אין בין המודר (נדרים דף לה:) זאת תורת היולדת בין גדולה בין קטנה ופריך קטנה בת לידה היא מאי קושיא הא אמרינן לקמן בשמעתין דורות הראשונים היו מולידין בת׳ שנים ויש לומר דלקמן ע״פ שבדורות האחרונים נתנו חכמים סימן להבאת שערות לקטנה בת י״ב שנה ויום אחד ולקטן בן י״ג שנה ויום אחד בדורות הראשונים שהיו ממהרים להביא שערות היה זמן גדלות מקודם הרבה והא דקאמר לקמן וכי עבד בגלגל משכן בר י״ג שנה הוה דכתיב אים אים ממלאכתו אתם רוצה להוכיח על דורות הראשונים דאפילו כי אזלת בתר דורות דהשתא לפי שלא תרלה להוכיח שנתשנים גדולים בפחות מ״כ בעל כרחיך בר תליסר שנין הוה: **אחד** אומר בשנים בחדש. פירשתיה לעיל בפרק היו בודקין (דף מא:) ד״ה שזה: **בת** ג׳ שנים ויום אחד. פירשתי בפ׳ ארבע מיתות (לעיל נה:): לל

אמר רחמנא איש **אמר רחמנא איש.** ולא כתיב ואם אין לו גואל מאי טעמא כתיב איש אלא משום דכתיב ואם דמשמע פעמים שיש לו יורשים ולהכי כתיב איש ללמדך איש הוא דאיכא לספוקי שמא יוליד בנים משנתגייר ואינך דשאי להפקיע קרן שלו ולתתו לכהן עד שהדב שאין לו יורשים אבל קטן גר משמתא גזל שלו שנשבע עליו ישראל לשקר לכהן הוא בידוע שאין לו גואלים: **איש.** גבי שפחה כתיב כתיב (ויקרא יט) ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע וגו׳: **שלא הביאה שליש.** שאם אתה זורעה איננה מלמטת: **וכי יזיד.** מדאפקיה בלשון מזיד ולא כתוב וכי ירשיע איש למימר דרוש ביה עמי אמי מזיד מנשל: **בן ולא אב.** לגבי בן סורר ומורה בן ולא אב וקס״ד דמעטיו בן שכבר נולד לו בן דשוב אינו נעשה בן סורר ומורה ואי קטן לא מוליד ה״ד דאיעבר למעוטי: **אי נימא דאיעברא.** אמיה מהאי בתר דאייתי שתי שערות ושיהא בו ט׳ חדשים להקיף זקן ובתוך כך נולד בן וקא ממעט קרא דאע״ג דראוי הוא לבן סורר ומורה נפטר בשביל שנולד לו בן: **והא ג״ר כרוספדאי.** כל ימיו של בן סורר ומורה אינן אלא שלשה חדשים בלבד ואע״ג דלא הקיף זקן אינו נעשה בן סורר ומורה לאחר ג׳ חדשים לאחר שהביא שתי שערות והשתא לא דייק טעמא דרבי כרוספדאי מהיכא ולקמן בעינן ליה מיהו קרא לא צריך למעוטי דאפילו לא אב הוא יהא מפטר בג׳ חדשים: **אלא לאו.** כי אינטריך למעוטי כגון דאוליד מקמי ג׳ חדשים בתר שתי שערות ועל כרחיך איעברא ו׳ חדשים מקמי דאייתי ב׳ שערות ואוליד מקמי דאקיף זקן וג׳ חדשים נמי לא עברו עליו ושמע מינה קטן מוליד: **לא לעולם דאיעבר בתר דאייתי שתי שערות וכו׳.** והאי דקאמר רבי ישמעאל בן ולא אב לא כשילדתו אמו בכר לבנו קא ממעט דבלאו הכי מפטר מדין בן סורר ומורה או בג׳ חדשים או בהקפת זקן: **אלא כי אמא רב דימי.** פרשה לדתנא דבי רבי ישמעאל דאמא לאשמועינן האי דרבי כרוספדאי דמי שעברו עליו ג׳ חדשים לאחר שהביא שתי שערות פטור וה״ק בן ולא הראוי להיות אב והיינו לאחר ג׳ חדשים אחר שהביא שערות שראוי להיות העובר ניכר אם היה בא על האשה משהביא שתי שערות והיא מתעברת: **והא אגן הכא עד שיקיף.** אבל בג׳ חדשים לא מיפטר: **הקיף.** אשמועינן מתני׳ דמפטר אפי׳ ממהר דמולי וכבי כרוספדאי אשמעינן מלוי אע״ג דלא הקיף ונפקא לן מדתנא דבי ר׳ ישמעאל בן ולא הראוי להיות אב: **ש״מ.** מדלא קרי ליה ראוי לקרותו אב עד ג׳ חדשים ש״מ אפי׳ אשתו היתה יולדת לשנעה אינו ניכר בפחות מג׳ חדשים דאי לשלש ימים ניכר בתרי ירחי ותילתא נפטר כל אדם מדין סורר ומורה דהא ראוי לקרותו אב ונפקא מינה לאשה שלא שהתה אחר בעלה ג׳ חדשים ונשאת ונתעברה אפקה מן הראשון אפקה מן האחרון אם הוכר עוברה לב׳ חדשים ושלש לנשואי האחרון ודאי מן הראשון דאפילו היא עתידה לילד לשנעה לאחרון לא היה ניכר לשלש ימים: **זיל בתר רובא.** להכי לא מפטר כל אדם בתרי ירחי ותילתא לאחר הבאת שתי שערות דלא קרינן ביה ראוי דאזלינן בתר רוב נשים שיולדות לט׳ ואין עוברה ניכר בפחות מג׳ חדשים: **והילו העדה.** לדונו לזכות ואנן מצינן למפטריה משום האי טעמא דראוי להיות אב ביולדת לז׳ ואת אמרת זיל בתר רובא ולא מפטר עד שראוי לקרותו אב ביולדת לט׳ כרוב נשים: **בעבורו של אדם.** שהיה אדם שעבר מלא ור״מ ביום ל״ז וזה שאמר בג׳ קבור שהאדם שעבר חסר ומשב ר״מ מיום ל׳: **ואי לא אזלינן בתר רובא.** דאיכא דעבידי דטעו בעבורא דירחא אמאי מלרפין לסהדותייהו וקבלינן ליה להאי ניחא לא טעה אלא האי דוקא ג׳ אמר והאי דוקא אמר שנים ואין עדותן מכוונת ליום אחד: **אף אנן נמי הניא.** דאזלינן בתר רובא וקבלינן: **מסקדשת בביאה.** אם מסרה אביה לאחד לבא עליה לשום קדושין אבל לא מדעת עצמה דאין מעשה קטנה כלום: **קנאה.** ליורשה ולטמא לה ולצאת בגט ובלא חליצה ובלבד ⁹ שיקבל אביה את גיטה: **וחייבין עליה משום אשת איש.** אם קבל אביה קדושיה מאיש אחד ובא עליה איש אחר: **ומטמא את בועלה.** בנדתה: **לטמא משכב התחתון כעליון.** כבר פירשתיו בפ׳ ד׳ מיתות (לעיל דף נה:) שיהא תחתונו כעליונו של זב שמטמא אוכלין ומשקין אפילו לא נגע בו מפני שישכב עליו אבל פחותה מבת שלש הבא עליה בנדותה אינו כבועל נדה אלא כנוגע בנדה ואין משכבו מטמא אפילו אוכלין ומשקין אפילו נגע בו דנוגע בנדה אינו אלא ראשון לטומאה ואינו מטמא כלים ואפילו נגע וכ״ש דאינו מטמא משכב אלא נגיעה: **נשאת לכהן.** ע״י קדושי אביה ואמרו רבנן אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה (כתובות מ:) וזו אם נכנסה לחופה אוכלת אבל פחותה מכן אפילו נכנסה לחופה אינה אוכלת אע״ג דגדולה כיון שנכנסה לחופה אע״פ שלא נבעלה אוכלת אלמא לאו בביאה תליא מילתא אלא בחופה מיהו דאויה לביאה בעינן ואל אמין לה ביאה אין לה חופה: **בא עליה אחד מן הפסולין.** כגון כותי חלל נתין וממזר עשאה חללה ופסלה כדאמרינן ביבמות (דף סח.) כי תהיה לאיש זר [ויקרא כב] כיון שנבעלה לפסול לה פסלה: **והיא פטורה.** מפני שהיא קטנה ואינה בת עונשין. קתני מיהא חייבין עליה משום אשת איש וקס״ד חייבין מיתה קאמר ובמזיד: ואמאי

בת יום אחד שמטמאה בנדתה, ומיהו כי מטמאה בנדה בנגע ובמדרס הוא דמטמאה בהרות ואדם וכלים כשאר נדה, אבל בא עליה בתוך שלש אינה מטמאתו טומאת שבעה כבועל נדה דכתיב ביה ותהי נדתה עליו, אלא הרי הוא כנוגע בעבלמא לטומאת ערב, משום דלאו מישכבו של בועל נדה ממור כמשכב נדה וכמשכב זב שנעשים אב הטומאה לטמא אדם וכלים, דכתיב בהו וכל אשר יגע במשכבה, אלא הרי הוא כעליונו של זב, בגד שישא על גבי הזב, שאינו אלא ראשון לטומאה ואינו מטמא אדם וכלים אלא אוכלין ומשקין (לעיל נה: וכעי״ז קדושין י״). **נשאת לכהן אוכלת בתרומה.** אבל פחות מבת שלש אע״פ שקדושיה קדושין ע״י אביה, הואיל ואין ביאתה ביאה אין חופתה חופה והויא לה כאחותה, דאע״ג דקדנן דכפה הוא אמרו רבנן אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה (לעיל נה:). **בא עליה אחד מן הפסולין.** כגון אלל נתין וממזר או אלמנה לכהן גדול (יבמות נד:). **פסלה.** מתרומת בית אביה אם היא בת כהן, כדתניא מנין לכהנת לויה וישראלית שבא עליהן כו׳ ת״ל כי תהיה לאיש זר כיון שנבעלה לפסול לה פסלה (נדה מד: וכעי״ז לעיל נה:). **אחד מכל העריות.** כגון אביה או אמיה (נדה מד:).

מסורת הש״ס

6) [ב״ק קט:], ב) [סוטה יא. ע״ש], ג) גירסת רש״ל אינו והא, ד) [יבמות לז.], ה) [עיל מ. [פסחים יא:]], ו) [עיל נה: יבמות מ: קידושין י. נדה מד.].

תורה אור השלם

1. וְאִישׁ כִּי יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה שִׁכְבַת זָרַע וְהוּא שִׁפְחָה נֶחֱרֶפֶת לְאִישׁ וְהָפְדֹּה לֹא נִפְדָּתָה אוֹ חָפְשָׁה לֹא נִתַּן לָהּ בִּקֹּרֶת תִּהְיֶה לֹא יוּמָתוּ כִּי לֹא חָפְשָׁה: ויקרא יט כ
2. וְכִי יָזִד אִישׁ עַל רֵעֵהוּ לְהָרְגוֹ בְּעָרְמָה מֵעִם מִזְבְּחִי תִּקָּחֶנּוּ לָמוּת: שמות כא יד
3. וַיָּזֶד יַעֲקֹב נָזִיד וַיָּבֹא עֵשָׂו מִן הַשָּׂדֶה וְהוּא עָיֵף: בראשית כה כט
4. כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה אֵינֶנּוּ שֹׁמֵעַ בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ וְיִסְּרוּ אֹתוֹ וְלֹא יִשְׁמַע אֲלֵיהֶם: דברים כא יח
5. וְשָׁפְטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמַּכֶּה וּבֵין גֹּאֵל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה: וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת הָרֹצֵחַ מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם וְהֵשִׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר נָס שָׁמָּה וְיָשַׁב בָּהּ עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ: במדבר לה כד-כה

גליון הש״ס

רש״י ד״ה קנאה וכו׳ שיקבל אביה את ניסה. עיין יבמות דף קט ע״ל ברש״י ד״ה קטנה שהשיאה ובקידושין דף מג ע״ב ברש״י ד״ה היא ואביה. ובקידושין דף י ע״ל תוס׳ ד״ה ומקבל:

עין משפט נר מצוה

ו א מיי׳ פ״מ מהלכות גזלה הל׳ ז סמג עשין עג (טוש״מ סי׳ שסז):
ז ב ג מיי׳ פ״ז מהל׳ ממרים הלכה ו סמג לאוין רכ:

מוסף רש״י

איש אתה צריך לחזור עליו. ולשאול אם יש לו בנים קודם שתתנהו לכהן, קטן שאין לו בידוע שאין לו בנים יתנהו לכהנים, ומהכא נפקא לן דקטן לאו בר אולדי הוא (ב״ק קט:). **עוברה ניכר לשליש ימיה.** דכתיב (בראשית לח) ויהי כמשלש חדשים (יבמות לז:). **אחד אומר בשנים בחדש.** הרג זה את הנפש, ואחד מן העדים אומר בשלשה בחדש, עדותן קיימת, וכ״ד היו בודקין אותן בשבע חקירות, וכיון דהשוו שיהן לומר בשלשי׳ לו ברביעי, וכשבדקוס אחד יום בחדש אמר זה בשני וזה אמר בשלישי, שניהן על יום אחד העידו, אלא שזה ידע בעיבורו של חדש, שחדש שעבר מלא וחוקבע ר״ח ביום שלשים ואחד, וזה שאמר בשנים בחדש ידע בו, וזה שאמר שלשה סבור שהוקבע ביום שלשים, ובוודאי ויש טוענין בכך, אע״פ שמצוין אנו לחלק את עדותן כדי שתתבטל, להגיל את הנפש, אין בידינו כח לחלקו (פסחים יא:). **בת שלש שנים ויום אחד.** ביאתה ביאה לגבל דבר (נדה מד:) קיים לה לרבנן דשוב אין בתוליה מחדין ומלא היא לאויה לביאה (לעיל נה:) אבל פחות מכאן כמותן אלבע בעין ואינה ביאה (קדושין י:). **מתקדשת בביאה.** מלעשת האב (שם) ע״י אביה אם מסרה אביה לאחר לבא עליה לשם קדושין דהאב זכאי בבתו בקדושיה דכתיב את בתי נתתי לאיש הזה, אבל היא עצמה ואמה ואחיה דשביא יתומה אין בה קדושי תורה אלא רבנן הוא דתקון ולא הצריכוה בגט אלא מיאון בעלמא (לעיל נה:). **ואם בא עליה יבם קנאה.** יזקה בנכסי אחיו ליורשה ולטמא לה (נדה מד:) ואם רצה להוציאה מוציאה בגט (קדושין י.) ואלה ידי יבום ומתגרשת הימנו בגט ומקבלו אביה ואינה צריכה חליצה, דהא בביאת יבם תלה רחמנא, דכיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר שמגרשה בגט וזה הרי בא עליה, אבל פחות משלש שנים אינה ביאה ואינה נקנית לו ואם בא בגרשה בגט אינו יכול, אלא יתמתן עד שתהא בת שלש שנים ויום אחד ויבעול, או עד שתביא ב׳ שערות ותחלון (לעיל נה:). **וחייבים עליה משום אשת איש.** אם קיבל בה אביה קדושין מזה ובא אחר עליה נהרג, דביאתה ביאה (נדה מד: וכעי״ז קדושין י. ולעיל נה:) אבל פחות מבת שלש, זהי דקדושי כסף שלה קדושין הן לחייב עליה לאחר שלש, אבל הבא עליה בתוך שלש לא נתחייב, אע״פ שהיא אשת איש, דלאו ביאה היא (לעיל נה:). **ומטמאה את בועלה.** כשהיא נדה שבעת ימים כדכתיב (ויקרא טו) ותהי נדתה עליו (קדושין י.). דקי״ל (נדה לב.) מיבועא דוי״ו ואשה כי תהיה זבה לרבות תינוקת

בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין סט.

ואמאי

ו) ב״ק קט:, ב) [יבמות לז.], ג) [ב״ק קט:], ד) [יבמות לז.], ה) [עיל מ. [פסחים יא:]], ו) [עיל נה: יבמות מ: קידושין י. נדה מד.].

ואמאי דילמא איילונית. תמצא ונמצא קדושה קדושי טעות: **דאדעתא דהכי לא קדיש.** ולאו אשת איש היא: **קרבן.** ובשוגג דאזלינן בתר רובא אבל מקטל לא קטלינא משום רובא: **בבא עליה אביה.** קאמר דמיובא לאו משום איסורא אלא משום קורבא: **והא אחד מכל עריות קתני.** דמשמע אפילו הכי דאתו לה לחייבה משום קדושין כגון חמיה וחורגה או כל אדם משום אשת איש: **אלא.** מיבעי׳ ר״ח לדחויה דלא נילף מינה דנזיל בקטלא בתר רובא אוקמא הכי: **הכא במאי עסקינן דקבלה.** בעלה עליה דאפי׳ תמצא איילונית חפץ הוא בה וקדושה קידושין: **המסוללת.** לשון פרילות: **והערה בה.** איכא למ״ד (יבמות דף נה:) הערלה זו נשיקה ואיכא למ״ד זו הכנסת עטרה: **פסלה מן הכהונה.** ומשוא״ל לה זונה דהערלה כגמר ביאה כדאמרי׳ בגמ׳ דיבמות (דף נד.) ובפרקין דלעיל (דף נה.), ומיהו מיתה לא מחייבא״ו כגון שלא התרו בהן: **וכ״ה מכשירין.** כדמפרש׳ לקמן דקטן לאו בר ביאה הוא: **מדורות הראשונים.** שהיו מולידין בני שמונה שנה כדילפינן לקמן: **אי נימא מדכתיב בת שבע בת אליעם ואליעם בן אחיתופל וכתיב בלדת שלמה בנה ויקרא את שמו ידידיה וסמיך ליה ויהי לשנתים ימים אחר לידתו הרג אבשלום את אמנון וברח לגשור וישב שם שלש שנים.** הרי חמש שנים לשלמה וכשבא מגשור שפיים יואב את דוד ע״י התקוצית להשיבו ישב בירושלים שנתים ואח״כ מרד דכתיב בתריה ויהי מקץ ארבעים שנה והני ארבעים שנה נקט ליה למנין שאלו מלך כדאמרינן בתמורה (דף יד:) שהלך ומרד ובאותו פרק נתנה אחיתופל כדכתיב ואחיתופל ראה כי לא נעשתה עצתו ויצו אל ביתו ויחנק הרי שלמה בן שבע שנים: חצי ימיו של אדם שלשים וחמש דכתיב (תהלים ל) ימי שנותינו בהם שבעים שנה: **פשו להו עשרין ושית.** לאחיתופל כשנולד שלמה ובתוך כ״ו שנים נולדו שלשה דורות אליעם ובת שבע ושלמה: **דל תרתי שני דאלתא עבורי.** כלומר פחות מא׳ מדשים אין שהות לעובר ז׳ חדשים להריון וחדש לימי נדות וטהרה **אשתכח דכל חד וחד בתמני אוליד.** אחיתופל הוליד אליעם לא׳ שנה וא׳ חדשים ואליעם הוליד בת שבע לא׳ שנה וא׳ חדשים ובת שבע לא׳ שנה וא׳ חדשים לגידתו של שלמה הרי כ״ו שנים: **דאתא בריא היא.** אשה דרכה להיות בריאה וממהרת להזריע: **ותדע.** על כרחך דאשה ממהרת דהא הוה לה לבת שבע ולד מקמי שלמה אותו הולד שמת לדוד שנולד ראשון דכתיב ביה (ש״ב יב) וכאשר מת הילד קמת ותאכל לחם: **אברהם גדול מנחור שנה.** מדקא חשיב ליה קרא בראשא: **וכתיב ויקח אברם ונחור להם נשים שם אשת אברם שרי ושם אשת נחור מלכה בת הרן אבי מלכה ואבי יסכה.** אלמא יסכה בת הרן. יסכה זו שרה: **דילמא זוגר דאחי הוה.** והרן הוא דקשים מייה: **ויהי נח בן חמש מאות שנה.** לאחר שהיה בן חמש מאות שנה הוליד את שלשתן: **שם בן מאה שנה ויולד את ארפכשד שנתים אחר המבול: בר מאה ותרתין הוה.** הואיל והוא גדול מכולן ונמצא שנולד בחמש מאות שנה לנח וכשירד המבול היה בן מאה שנה אלא שמע מינה קטן מכולן הוה וכחמש מאות ושני שנים לאבוה אתילד ודרך חכמתן חשיב להו: **וחמש עשרה ויקח לו כלב אם אפרם ותלד לו אם חור.** אלמא חור בר כלב הוה וכנלאל היה דור שלישי לו: **וכי עבד משכן היה בן י״ג.** דקרי ליה אים אים ממלאכתו וכשנשתלמו המרגלים בשנה השנית כבר היה בן י״ד שנה וכתיב בן ארבעים שנה אנכי היום:

שהכל

דל תרתי שני לתלתא עיבורי.

פי׳ בקונטו׳ כלומר פחות מא׳ חדשים אין שהות לעובר ז׳ חדשים להריון וחדש לימי נדות וטהרה אשתכח דכל חד בתמני אוליד אחיתופל הוליד אליעם לא׳ שנים ואליעם הוליד את בת שבע וא׳ חדשים לעיבורו ומשנולד שהה א׳ שנים והוליד את בת שבע וא׳ חדשים לעיבורה והיא נתעברה לא׳ שנים וא׳ חדשים לעיבורו של שלמה הרי כ״ו כ״פ בקונטו׳ ותימה גדולה פי׳ לאותו חדש של ימי נדות וטהרה וכי לא היו הנשים גדילים נמצא כשעברו נשותיהם היו בני א׳ שנים וחדש לכך נראה לא דק בשביל חדש: **אלא** דרך חכמתן **קא חשיב.** תימה א״כ ליחשוב חס לבסוף וקרא קא חשיב שם וחס ויפת:

מי

ואמאי אימא איילונית היא ואדעתא דהכי לא קדיש אלא לאו דאמרינן זיל בתר רובא ורוב נשים לאו איילונית נינהו לא מאי חייב עליה דקתני קרבן והא מומתין על ידה קתני בבא עליה אביה והא אם בא עליה אחד מכל העריות קתני אלא הכא במאי עסקינן דקבלה עיבוריה ת״ר [6] המסוללת בבנה קטן והערה בה בית שמאי אומרים פסלה מן הכהונה ובית הלל [8] מכשירין אמר רבי חייא בריה דרבה בר נחמני אמר רב חסדא ואמרי לה אמר רב חסדא אמר זעירי [2] הכל מודים בבן תשע שנים ויום אחד שביאתו ביאה פחות מבן שמנה שאין ביאתו ביאה לא נחלקו אלא בבן שמנה דב״ש סברי גמרינן מדורות הראשונים ובית הלל סברי [2] לא גמרינן מדורות הראשונים ודורות הראשונים מנלן דאוליד אילימא מדכתיב [1] הלא זאת בת שבע בת אליעם אשת אוריה החתי וכתיב [2] (ו)אליעם בן אחיתופל הגילוני וכתיב [3] וישלח ביד נתן הנביא ויקרא את שמו ידידיה בעבור (כי) ה׳ (אהבו) וכתיב [4] ויהי לשנתים ימים ויהיו גוזזים לאבשלום וכתיב [5] ואבשלום ברח וילך גשורה ויהי שם שלש שנים וכתיב [6] וישב אבשלום בירושלים שנתים ימים ופני המלך לא ראה וכתיב [7] ויהי מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל המלך אלכה נא (ואשלמה) את נדרי אשר נדרתי לה׳ בחברון וכתיב [8] ואחיתופל ראה כי לא נעשתה עצתו ויחבש את החמור ויקם וילך אל ביתו (ו)אל עירו ויצו אל ביתו ויחנק וכתיב [9] אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם [3] ותניא כל שנותיו של דואג אינן אלא שלשים וארבע ושל אחיתופל אינן אלא שלשים ושלש כמה הויא להו תלתין ותלת דל שבע דהוה שלמה פש להו עשרים ושית דל תרתי שני לתלתא עבורי אשתכח דכל חד וחד בתמני אוליד ממאי דלמא תרוייהו בתשע אוליד ובת שבע אולידא בשית משום דאתתא בריא תדע דהא הוי לה ולד מעיקרא אלא מהכא [10] אלה תולדות תרח תרח הוליד את אברם את נחור ואת הרן ואברהם גדול מנחור שנה ונחור גדול מהרן שנה נמצא אברהם גדול שתי שנים מהרן וכתיב [11] ויקח אברם ונחור להם נשים וגו׳ [7] ואמר רבי יצחק יסכה זו שרה ולמה נקרא שמה יסכה שסוכה ברוח הקדש והיינו דכתיב [12] כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה דבר אחר יסכה שהכל סכים ביופיה וכתיב [13] ויפל [5] על פניו ויצחק ויאמר בלבו וגו׳ כמה קשיש אברהם משרה עשר שנין וקשיש מאבוה תרתין שנין אשתכח כי אולדה הרן לשרה בתמני אולידה ממאי דלמא אברהם זוטא דאחוה הוה [9] ודרך חכמתן קא חשיב להו תדע דקא חשיב להו קרא דרך חכמתן דכתיב [14] ויהי נח בן חמש מאות שנה ויולד נח את שם את חם ואת יפת שם גדול מחם שנה וחם גדול מיפת שנה נמצא שם גדול מיפת שתי שנים וכתיב [15] ונח בן שש מאות שנה והמבול היה מים על הארץ וכתיב [16] (ו)אלה תולדות שם שם בן מאת שנה ויולד את ארפכשד שנתים אחר המבול בן מאה שנה בר מאה ותרתין שנין הוה אלא דרך חכמתן קא חשיב להו כמה נמי דרך חכמתן קא חשיב להו אמר רב כהנא אמריתה לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא אמר לי אתון מהכא מתניתו ואנן מהכא מתנינן לה [17] ולשם יולד גם הוא אבי כל בני עבר אחי יפת הגדול יפת (6) הגדול שבאחיו הוה אלא מנלן מהכא [18] ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה וכתיב [19] ותמת עזובה (אשת כלב) ויקח לו כלב את אפרת ותלד לו את חור וכי עבד בצלאל משכן בר כמה הוי בר תליסר דכתיב [20] איש איש ממלאכתו אשר המה עושים [9] ותניא שנה ראשונה עשה משה משכן שניה הקים משכן ושלח מרגלים וכתיב [21] בן ארבעים שנה אנכי בשלח משה עבד ה׳ וגו׳ ועתה הנה אנכי היום בן חמש ושמנים שנה כמה הויא להו ארבעין דל ארביסר דהוה בצלאל פשא להו עשרים ושית דל תרתי שני דתלתא עיבורי אשתכח דכל חד וחד בתמני אוליד: בן ולא בת: תניא אמר רבי שמעון בדין הוא שתהא בת ראויה להיות כבן סורר ומורה

שהכל

20. ויבאו כל החכמים העשים את כל מלאכת הקדש איש איש ממלאכתו אשר המה עושים: שמות לו ד 21. בן ארבעים שנה אנכי בשלח משה עבד יי אתי מקדש ברנע לרגל את הארץ ואשב אתו דבר כאשר עם לבבי: ועתה הנה החיה יי אותי כאשר דבר זה ארבעים וחמש שנה מאז דבר יי את הדבר הזה אל משה אשר הלך ישראל במדבר ועתה הנה אנכי היום בן חמש ושמונים שנה: יהושע יד ז, י

עין משפט נר מצוה

ח א ב ג מיי׳ פ״ח מהלכות מיסורי ביאה הלכה יג ופי״ח שם הלי ו ופ״ח מהל׳ יבום הלכה טו סמג לאוין לד טוש״ע אה״ע סי׳ ו סעיף ט ופי׳ קמז סעיף ח:

תורה אור השלם

1. וישלח דוד וידרש לאשה ויאמר הלוא זאת בת שבע בת אליעם אשת אוריה החתי:
שמואל ב יא ג
2. אליפלט בן אחסבי בן המעכתי אליעם בן אחיתפל הגלני:
שמואל ב כג לד
3. וישלח ביד נתן הנביא ויקרא את שמו ידידיה בעבור יי:
שמואל ב יב כה
4. ויהי לשנתים ימים ויהיו גוזזים לאבשלום בבעל חצור אשר עם אפרים ויקרא אבשלום לכל בני המלך:
שמואל ב יג כג
5. ואבשלום ברח וילך גשור וידי שם שלש שנים: שמואל ב יג לח
6. וישב אבשלום בירושלם שנתים ימים ופני המלך לא ראה:
שמואל ב יד כח
7. ויהי מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל המלך אלכה נא ואשלם את נדרי אשר נדרתי ליי בחברון: שמואל ב טו ז
8. ואחיתפל ראה כי לא נעשתה עצתו ויחבש את החמור ויקם וילך אל ביתו אל עיר ויצו אל ביתו ויחנק וימת ויקבר בקבר אביו:
שמואל ב יז כג
9. ואתה אלהים תורדם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך:
תהלים נה כד
10. ואלה תולדת תרח תרח הוליד את אברם את נחור ואת הרן והרן הוליד את לוט:
בראשית יא כז
11. ויקח אברם ונחור להם נשים שם אשת אברם שרי ושם אשת נחור מלכה בת הרן אבי מלכה ואבי יסכה:
בראשית יא כט
12. ויאמר אלהים אל אברהם אל ירע בעיניך על הנער ועל אמתך כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה כי ביצחק יקרא לך זרע:
בראשית כא יב
13. ויפל אברהם על פניו ויצחק ויאמר בלבו הלבן מאה שנה יולד ואם שרה הבת תשעים שנה תלד:
בראשית יז יז
14. ויהי נח בן חמש מאות שנה וילד נח את שם את חם ואת יפת:
בראשית ה לב
15. ונח בן שש מאות שנה והמבול היה מים על הארץ: בראשית ז ו
16. אלה תולדת שם שם בן מאת שנה וילד את ארפכשד שנתים אחר המבול: בראשית יא י
17. ולשם ילד גם הוא אבי כל בני עבר אחי יפת הגדול: בראשית י כא
18. ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה עשה את כל אשר צוה יי את משה: שמות לח כב
19. ותמת עזובה ויקח לו כלב את אפרת ותלד לו את חור: דברי הימים א ב יט
20. איש איש ממלאכתו אשר המה עושים: שמות לו ד

מסורת הש״ס

(6) [תוספ׳ דסוטה פ״ה], כ) [נ״ל ומשלם], ג) לקמן קו:, ד) מגילה יד., ה) [מברהם], ו) [ר״ב נז:], ז) [תענית כט. זמרים קיח:] ערכין יג., ח) [אי בעית רש״ם], ט) נשל״ל מחייבה. רש״ם.

הגהות הב״ח

(6) נמ׳ יפת גדול שבאחיו. נ״ב עיין לקמן דף קא ע״ב:

מוסף רש״י

שניה הקים משכן. דכתיב (שמות מ) ויהי בשנה השנית בחדש הראשון וגו׳ (זבחים קיח).

שהכל מצויין אצלה בעבירה אלא גזירת הכתוב היא [1]בן ולא בת: **מתני'** מאימתי חייב [8]משיאכל [6]תרטימר בשר וישתה חצי לוג יין האיטלקי ר' יוסי אומר מנה בשר ולוג יין [3]אכל בחבורת מצוה אכל בעיבור החדש [3]אכל מעשר שני בירושלים אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים [3](אכל טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו) אכל דבר שהוא מצוה ודבר שהוא עבירה [3]אכל כל מאכל ולא אכל בשר שתה כל משקה ולא שתה יין אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיאכל בשר וישתה יין שנאמר [2]זולל וסובא ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר [3]אל תהי בסובאי יין בזוללי בשר למו: **גמ'** אמר רבי זירא תרטימר זה איני יודע מהו אלא מתוך שכפל ר' יוסי ביין נמצא כופל אף בבשר ונמצא תרטימר [7]חצי מנה [7]אמר רב חנן בר מולדה אמר רב הונא [8]אינו חייב עד שיקח בשר בזול ויאכל יין בזול וישתה דכתיב [2]זולל וסובא ואמר רב חנן בר מולדה אמר רב הונא אינו חייב עד שיאכל בשר חי וישתה יין חי איני והא רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו [7]אכל בשר חי ושתה יין חי אינו נעשה בן סורר ומורה אמר רבינא [7]יין חי מזיג ולא מזיג בשר חי בשיל ולא בשיל כבשר כיבא דאכלי גנבי רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו [8]אכל בשר מליח ושתה יין מגיתו אין נעשה בן סורר ומורה [9]תנן התם ערב תשעה באב [8]לא יאכל אדם שני תבשילין ולא יאכל בשר ולא ישתה יין ותנא [9]אבל אוכל הוא בשר מליח ושותה יין מגתו בשר מליח עד כמה אמר רבי חנינא בר כהנא [5]כל זמן שהוא כשלמים ויין מגיתו עד כמה [5]כל זמן שהוא תוסס [9]והתניא [9]מיין תוסס אין בו משום גילוי וכמה תסיסתו [3]שלשה ימים הכא מאי התם משום שמחה הוא כל זמן שהוא כשלמים נמי אית ביה שמחה הכא משום אימשוכי הוא ובכל שהוא לא מימשך ויין עד מ' יום [9]א"ר חנן לא נברא יין בעולם אלא לנחם אבלים ולשלם שכר לרשעים שנא' [4]תנו שכר לאובד ויין למרי נפש א"ר יצחק מאי דכתיב [5]אל תרא יין כי יתאדם אל תרא יין שמאדים פניהם של רשעים בעוה"ז ומלבין פניהם לעוה"ב רבא אמר אל תרא יין כי יתאדם אל תרא יין שאחריתו דם [9]רב כהנא רמי כתיב [6]תירש וקרינן תירוש זכה נעשה ראש לא זכה נעשה רש רבא רמי כתיב [7]ישמח וקרינן ישמח זכה משמחו לא זכה משממהו והיינו [9]דאמר רבא חמרא וריחני פקחין אמר רב עמרם בריה דר"ש בר אבא אמר ר' חנינא מאי דכתיב [8]למי אוי למי אבוי למי מדנים למי שיח למי פצעים חנם למי חכלילות עינים (וגו') למאחרים על היין לבאים לחקור ממסך כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא האי קרא מאן דדריש ליה [6]מרישיה לסיפיה מדריש ומסיפיה לרישיה מדריש דריש עובר גלילאה י"ג ווי"ן א] נאמרו ביין [9]ויחל נח איש האדמה ויטע כרם וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלו וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על שכם שניהם וילכו אחורנית ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחורנית וערות אביהם לא ראו: ויקץ נח מיינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן: בראשית ט כ-כד

10. וירא אתה שכם בן חמור החוי נשיא הארץ ויקח אתה וישכב אתה ויענה: בראשית לד ב

חי מזיג ולא מזיג. כענין זה מפר"ת (ברכות ד' נא.) י' דבריס נאמרו בכוס של ברכה ואד מיינייהו חי ומקשינן האמרינן [6]הכל מודים בכוס של ברכה שאין מברכין עליו עד שיתן לתוכו מים ומפר"ת דחי הוא מזיג ולא מזיג:

י"ג ווי"ן. לא קא חשיב ויפת לפי שהוא שם: **קיללו** ברביעי. מה שלא קלל חם עצמו משום דאמר בב"ר ר"י אומר לפי שכתב ויברך אלהים את נח ואת בניו ואין קללה במקום ברכה לפיכך ויאמר ארור כנען:

בה

שהכל מצויין אצלה בעבירה. וכשהיא זוללה וסובאה בקטנותה סופה כשלא תמצא למודה עומדת בפרשת דרכים ומרגלת הבריות לעבירה בשביל אתנן: מתני' תרטימר. בגמרא מפרש לה: **יין האיטלקי.** טוב ומעולה הוא וממשיך בתחילה אצל בחמרא אחרינא אינו חייב בחלי לוג: **בחבורת מצוה.** בסעודת מצוה אצל לתרטימר זה אפילו גנבו משל אביו וכן אם אכלו במנין שהיו נקבצין לעבר החדש גם שם היו עושים סעודות: **אכל מעשר שני.** וכן כולם אע"פ שגנבו משל אביו פטור וטעמא מפרש בגמרא [ע"ב]: **ואע"פ שאין ראיה לדבר.** דדילמא ממאכל אחרינא נמי קרא ליה זולל ומיהו שלמה אהא אזהרי' דממשיך טפי: **זכר לדבר.** דבשבר מקרי זולל וביין מקרי סובא: **גמ' מפוך שכפל רבי יוסי ביין.** דקאמר תנא קמא חלי לוג והוא אמר לוג: **כפל נמי בבשר.** והוי מנה דקאמר שני תרטימר': **יין בזול.** אבל ביוקר לא שביחי ליה מעות לגנוב כולי האי ולא ממשיך: **זולל.** לשון זול ואסמכתא למילתיה הוא: **מולדה.** שם אביו: **יין חי.** ממשיך מפני שמשובח הוא ולקמיה מוקי לה במזיג ולא מזיג אבל בחבר יין מזיג לא ממשיך: **בשר חי.** כדמפרש לקמן בשיל ולא בשיל דזו היא מדת גנב למהר אבל בשיל שפיר לא ממשיך למעבד כי האי גוונא לפי שמתוך שהוא גנב ועושה בשתר אין לו שהות: **אמר רבינא יין חי.** דקאמר רב הונא מזיג ולא מזיג לאפוקי היכא דנתן בו מים הרבה ואע"פ שרוב בני אדם שותין כן: **בשר כיבא דאכלי גנבי.** כוויה בגחלים ודוחתה בעירודין (דף קט.) ומיכבייה ומיכול ובזבחים (דף מו.) לאפוקי כבבא דלא: **בשר מליח ויין מגתו.** לא חשיבי ולא ממשיך: **כל זמן שהוא כשלמים.** שלא עבר עליו זמן אכילת שלמים שני ימים ולילה אחד עדיין בלחלוחתו הוא ולא אקרי מליח ומשמח את הלב דכתיב (דברים מ) וחבמת שלמים ואכלת שם ושמחת אלמא בר שמחה הוא אבל בחר הכי הוי מליח ומחלף טעמא במלחו: **כל זמן שהוא תוסס.** שהוא נושך בגרון מחמת שהוא מחמיץ: **הכא.** בבן סורר ומורה: **מאי.** עד כמה לא קרינן מליח למיפטר בן סורר ומורה: **וכל שהוא לא ממשיך.** משעבר לילה אחת מפיג טעמו ולא חשוב: **נשלם שכר לרשעים.** שמתענין בו בעולם הזה ומקבלין בו שכר מצוה שעושין בעולם הזה: **לאובד.** היינו רשע שנטולד והולך לו: **למרי נפש.** לאבלים לפכוחי לערייהו: **אל תרא יין.** כלומר אל תתן עיניך לימשך אחריו: **שאחריתו דם.** סופו יהרג עליו: **כתיב יין ישמח לבב אנוש.** בשי"ן דמשמע לשון שומח שמשממהו וגוטל חכמת לבו: **וקרינן ישמח.** לשון שמחה: **זכה.** כלומר אם זכה וידע להזהר בעצמו מלשתות יותר מדאי משמחו שמפקח את הלב: **פקחין.** עשאוני פקח: **אבוי.** לשון לעקה בלשון ארמי כמו בייא בייא (לעיל דף סד.): **שיחי.** לעני כמו אריל בשיחי (תהלים נה): **למי כל אלה.** למאחרים על היין: **מרישיה לסיפיה.** מאן דדרים ליה מרישיה לסיפיה: **מדרש.** נדרש משמעותיה יפה והכי קאמר למי כל אלה למאחרים על היין לבאים לחקור ממסך שחוקרין להיכן היין הטוב הממוסך בבשמים כמו מסכה יינה (משלי ט): **ומאן דדרים ליה מסיפיה לרישיה מדרש.** נדרש משמעותו יפה והכי קאמר למי שיש לו אוי ואבוי ושיח דהיינו אבלים ולמי שיש לו מדנים ופצעים חנם דהיינו רשע הנלחם עם הבריות ולמי שיש לו חכלילות עינים מרוב שומנו ושקיטתו להם רואי להיות מאחרים על היין: **י"ג ווי"ן.** לשון וי וי. ויאמר ארור כנען [בראשית ט] לא חשיב אלא עד דילעא דנגמר לו עונשו של יין: **מתוך שקללו ברביעי.** שמנעו מלהוליד בן רביעי קללו בן רביעי שלו כוש ומצרים ופוט וכנען [שם י]: **שיש האדמה.** אמאי קרי ליה שיש האדמה על ידי שהוכיחו הקב"ה היה לו ללמוד מאיש האדמה דהיינו אדם הראשון שהיין קנס עליו מיתה: שאין

מסורת הש"ס

א) [בערוך איתא טרטימר], ב) [עי' פירש"י עמוד ב ד"ה אכל מ"ש וכו'], ג) [עי' מ"ש בתוס' דבבא זו אכל טבל וכו' עד שלא נפדו לא נראין לה וכן הרמב"ם לא העתיקו ע"ש ודע דגם בפרד המצטה שבירושלמי איתא], ד) [לקמן עא. ע"ש], ה) תענית כו:, ו) [תענית ל.], ז) ל"ל ותניא. רש"ש, ח) [שם. ע"ז ל.]: [תוספ' תרומות פ"ז], ט) עירובין סה., י) יומא עו:, כ) ג"ז שם הוריות יג:, ל) [ברכות סג.], מ) ברכות מ. ע"ש, נ) נס"א: וידע, ס) [נ"ב דף מז:].

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמרא דרש עובר גוילגלה י"ג ווי"ן. נ"ב ר"ל שהם פעולות ווי"ל [שמושים] אחריהם וכמ"ש רש"י לשון יו וכמ"ש מהרש"א בח"ל יעו"ש ומ"ל ר"ו דופריסס וגו' איזה מן המנין כמו שגם ר"ו דוחפא איזה מן המנין וכמ"ש תוס': **ב)** שם מ"ש רביעי עלעייה בהדיא. נ"ל דלעייה ומיכא בהדיא מותק מהרש"א ועיין תוס' ודר"ק:

מוסף רש"י

אבל מעשר שני. גנב ממעות מע"ש וקנה בשר ויין ואכל, לפי גנב בשר ויין עצמו אפילו דמולין נמי לא, כדאמר עד שיקח בשר בזול ויאכל יין בזול ויאמר (לקמן ב). עד שיקח בשר בזול. אבל אם גנב בשר ויין עצמן לא (לקמן עא.). שני תבשילין. בשר ודגים או בשר ובילים שעליו או דג וביצה שעליו כדאמר בפרק ערבי פסחים (קיד: תענית כו:). יין מגתו. תדש ומתוק ואינו עוב ביין יצן ומשלבל ומתוק (שם ל.). עד כמה. הוי בשר גמור דלא הוי בשר מליח, כל זמן שהוא כשלמים. שלא אכה במלחו אלא שני ימים ולילה אחד, כומן אכילת שלמים, ולהכי נקט שלמים דבזמן אכילת שלמים אשכחן לאקרי בשר דכתיב (עי' ויקרא ז) והבשר מבשר זבח השלמים וגו', טפי לא אשכחן דאקרי בשר, שהטעם נאסל אחרי כ' וג' ימים (תענית ל.). **תוספ.** רוחה (שם). **אין בו משום גלוי.** שאין נתפ שותה כי יבבה מרמיתתו (שם וכע"ז ע"ז ל.). **ולשלם שכר לרשעים.** שמותין ומתמין ומקבלין עולמן בחייהם (ערובין סה.). **לאובד.** רשע (שם). **זכה.** לשתות לפי מדה, נעשה ראש. שמפקח לבו בחכמה (יומא עו:). **כתיב ישמח.** בשי"ן לשון שמחה, וקרינן ישמח. לשון שמחה (שם). **פקחין.** פקחוני, עשאוני פקח (שם). **מרישיה לסיפיה מדרש כו'.** אם בחת לדלשו למקרא זה, יש לך לדרשו יפה בין בתיבתו בין בהיפוך (ברכות סג.).

עין משפט נר מצוה

מ א ב מיי' פ"ז מהלכות ממרים הלכה ב סמג לאוין רכ:
י ג מיי' שם הלכה ג:
יא ד ה מיי' שם הל' ג:
יב ו מיי' שם הל' ד:
יג ז מיי' שם הלכה ב:
יד ח מיי' שם הל' ד:
מו ט מיי' פ"ה מהלכות תעניות הל' ז סמג עשין תד"ק ג טוש"ע ס"א
מז י כ ל מיי' שם טוש"ע שם סעי' ב:
יז מ נ מיי' פי"ח מהל' רוצח הלכה ח סמג עשין עט טוש"ל סי' קנח:

תורה אור השלם

1. כי יהיה לאיש בן סורר ומורה איננו שומע בקול אביו ובקול אמו ויסרו אתו ולא ישמע אליהם: דברים כא יח
2. ואמרו אל זקני עירו בננו זה סורר ומרה איננו שמע בקלנו זולל וסבא: דברים כא כ
3. אל תהי בסבאי יין בזללי בשר למו: משלי כג כ
4. תנו שכר לאובד ויין למרי נפש: משלי לא ו
5. אל תרא יין כי יתאדם כי יתן בכוס עינו יתהלך במישרים: משלי כג לא
6. ויתן לך האלהים משל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירש: בראשית כז כח
7. ויין ישמח לבב אנוש להצהיל פנים משמן ולחם לבב אנוש יסעד: תהלים קד טו
8. למי אוי למי אבוי למי מדנים למי שיח למי פצעים חנם למי חכלילות עינים: למאחרים על היין לבאים לחקר ממסך: משלי כג כט-ל
9. ויחל נח איש האדמה ויטע כרם: וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה: וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ: ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על שכם שניהם וילכו אחרנית ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחרנית וערות אביהם לא ראו: ויקץ נח מיינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן: בראשית ט כ-כד